



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De Revocatione Donationis Cap. VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

CAPUT VI.

De Revocatione Donationis.

AD tres reducuntur causæ, ob quas, tum in foro conscientiæ, tum in foro externo revocari queat donatio (multo magis promissio donandi) sive solum acceptata, sive etiam omni ex parte completa per traditionem jam exhibitam. Prima causa est ob ingratitudinem. Secunda ob prolem, postea susceptam. Tertia, ob inofficiosam Donationem. Breviter de singulis, nam quia satis plenè hæc causæ expendantur à Jurisperitis, a & Theolog. ideo in his operæ pretium nobis erit, necessaria dumtaxat afferre, cætera rescare.

§. I.

Revocatio Donationis liberalis ob ingratitudinem Donatarii.

Hujusmodi ingratitudinem, quæ concedit facultatem revocandi rem donatam, & quidem etiam b fructuum ex ipsa perceptorum post liti contestationem, in quinque casibus locum habere sanciunt leges.

1. Primò, quando Donatarius atrocis injurias contra Donatorem effundit; Intellige, ex meliore sententia etiam quando, licet non verbis, factis tamen atrociter est injurius, ut, si v. g. Cornua ad Donatoris postes affigat.

2. Secundò, quando manus impias infert in Donatorem.

3. Tertiò, quando notabile, & grave eidem detrimentum facit.

4. Quartò, quando vitæ periculum, sive per se, sive per alium eidem affert.

5. Quintò, quando Donatarius non vult implere gravamina, sub quibus Do-
Tamburinus de Sacramentis.

nans rem fortè donavit. Vide tamen, quæ dicam nu. 13.

6. Nota Primò, hanc revocationem ob ingratitudinem habere locum etiam in Legato, e ut, si v. gr. Legatarius c Mol. d. injurius atrociter esset Testatori v. gr. 112. Sà v. cognoscendo dicti Testatoris uxorem, Legatum Bonacin. &c.

7. Nota Secundò, in prædictis committendis, debere in culpa esse Donatarium; Undè, si justè v. gr. Donatarius Donatorem homicidam accuset, si justè suum repetat, quamvis cum damno Donatoris, si justè, ut se defendat, Donatorem occidat, &c. non potest ipsi revocari Donatio, quia, ubi non adest culpa, nec adesse debet pœna.

8. Nota Tertiò, ejusmodi ingratitudinem debere coram Judice certò probari. Donec ergo quis condemnetur à Judice, poterit sibi retinere donata, nec poterit Donans ex se illa reassumere, nec si extra Judicium, sententiamque petat, poterit obligare Donatarium ad reddendum. Ita Delugo, Molina, Fagund. aliique excepti à Diana. d Ratio est, quia d Dianap. ad pœnam non obligatur quis, nisi post 8. tr. 6. sententiam Judicis. ref. 58.

9. Illud concederem cum Læsio, ac Rebellio, quem sequitur, adducitque Bonacin. e eum, qui promisit rem donare, nec dum illam tradidit, posse non tradere, ac sibi retinere, si Promissarius aliquam ingrati animi notam ex prædictis contaxit, nec aliud oritur scandalum, quia certè non videtur, se voluisse obligare ad tradendam rem promissam in tantæ ingratitudinis circumstantia.

10. Dicastillus, s tamen sustinet, si f Dicast. l. apertè constet de ingratitudine Donatarii, posse Donantem ex se reassumere rem Donatam, occultèque compensare, quia tota vis potestatis revocandi fundatur in defectu conditionis implicitè appositæ in Donatione, id est, Si Donatarius ingratus non extiterit: quæ certè sententia non est improbabilis.

11. Nota Quartò, quid si ingratitudi-
Ssss æqua-

æqualis, vel gravior committatur à Donatario, præter eas quinque, quas modo numeravimus, eodem modo poterit donationem donator revocare?

Respondeo, eodem modo putant plures apud Molin. *a* quod etiam amplectitur Diana, *b* sed ipse Molin. *Rebell.* Turr. apud Delugo *c* id nequaquam concedunt, nam hæc potestas revocandi Donationem, cum sit ex probabiliore opinione solum de Jure positivo Legum, non verò de Jure naturæ, sitque odiosa, solum restringenda est ad expressa à legibus. Sed non ita diceret Dicastillus, qui modo fundavit totam vim ejusmodi revocationis ob ingratitudinem in apposita implicita conditione, nisi Donatarius ingratus extiterit.

12. Illud ego noto, esse tam amplam tertiam causam allatam num. 3. ut plures comprehendat ex illis, quas tu similes fortasse vocares, sed illæ verè sunt expressis, si accuratius expendantur.

13. Denique, si donans, cognita injuria, dum vivit, donationem non revocavit à donatario modis dictis ingrato, nec revocare incepit, judicari posse, factam esse remissionem à donante, quod distinctius vide apud Mol. *d*

14. Si solum fuit res promissa, & nondum tradita, posse in foro conscientiæ, cessante scandalo, non tradi ob æquivalentes causas ingratitudinis concedit *Rebell.* *e* quia præsumi potest donatorem noluisse rem quam tradere obligare rem suam in casu tantæ ingratitudinis, id, quod firmat, quæ n. 9. dicta sunt.

15. Nota Quintò, hanc potestatem revocandi non habere locum in donationibus factis Ecclesiæ, nam, quamvis ejus Prælati ingratus sit, nihil nocere poterit Donationi, quæ non ipsi, sed Deo facta est, qui certè ingratus esse non potest. *f* Quod si onus à donante donatarius ipsi Ecclesiæ impositum non adimplet, cogi poterit à legitimo Superiore, ut adimpleat, non vero ut restituat donata.

16. Denique posset hic quæri, utrum potestas revocandi donationem in dictis

casibus transeat ad hæredes? Utrum eadem potestas adsit in donatione remuneratoria? Utrum eadem adsit in donatione Beneficiorum Ecclesiasticorum? Utrum eadem adsit in Matre respectu Filii, vel in Patrono respectu liberti? Verum hæc dilucidè tractata habes apud Doctores citatos, & breviter collectos apud delugo. *g* Ilde etiam Dianam, *h* quoad donationem remuneratoriam. Quoad quamcumque autem donationem ex causa, Vide apud Marium & Cutelli. Rursus, An donator possit revocare donationem ex eo, quod donatarius non alax donatorem jam lapsus in paupertatem? & An Pareat ob causas supradictas possit revocare dotem datam Filix, dum vivit ejusdem filix Maritus, vel eo mortuo, extent filii? sed hæc clarè habes apud eundem & Dianam.

Denique. Quid, si donatur juravit se renuntiare huic potestati revocandi ex ingratitudine? Verum ex supradictis capite quarto numer. quarto, tunc non posse revocare, colliges ex mea sententia.

§. II.

Revocatio ob filios, post Donationem susceptos.

1. **L**Ex, quæ disponit donationem revocari ob susceptos filios loquitur quidem de libertis, sed Doctores, si live ob identitatem rationis, si ve ob con-
textus variarum Legum extendunt ad alios quoscunque. Verba Legis hæc
sunt. *m*

Si unquam libertis Patronus filios non m. l. s. habens bona omnia, vel partem aliquam quæ facultatum fuerit Donatione largitus, & postea susceperit liberos, totum ad ipsum Donatorem revertatur.

Meritò quidem, quia non præsumitur velle quis, etiam si juraverit, donare rem notabilem aliis (nam excipiendæ sunt res levioris momenti) in eo casu, quo propriam sobolem nanciscatur, si ve
illam

a Mol. d. 281. n. 8.
b Diana p. 3. r. 6. ref. 54.
c Delugo lo. cit. nu. 173.

d Mol. d. 281.

e *Rebell.* q. 9. num. 9.

f *Vadign.* Laym. Hur. De- lig. Dica- st. Alique ap. Dianã p. 3. r. 6. resol. 56. contra Fa- gund. ibid. citat.

illam de novo suscipiat, sive de novo cognoscat, esse suam: nam semper ejusmodi donationes imbibunt conditionem, si mihi filius non adsit. Quarè tunc donatio erit in totum revocanda, si facta fuerit uni ex filiis, dicam nu. 14.

2. Adverte tamen donationem factam Ecclesiæ non revocari in totum, sed solum, quoad legitimam filii, vel filiorum. Adverte item, idem esse, quando quis juravit, non revocaturum donationem; tunc enim solum, quoad legitimam, erit revocanda, quia cum de aliis portionibus possit Pater ad libitum disponere, & sine peccato, ut hic omnino est supponendum, juramentum quoad ipsa validum est, & observandum per dicta c. 4. §. 4.

3. Verum non revocatur donatio, quando suscipiuntur filii spurii, vel non legitimi, quia dicta L. si unquam: semper loquitur de filiis legitimis.

4. Quid, si legitimentur per subsequens Matrimonium?

Respondeo, revocari, quia hi sunt perfectissimi legitimi.

5. Quid, si legitimentur per Principis Privilegium?

Respondeo, Dicastillus negat, revocari, quia is, ait, non est perfectè legitimus. Hurtadus tamen, & meritò, docet, revocari, quia is gaudet omnibus privilegiis filii legitimi.

6. An dicta dispositio revocandi donationem ob prolem susceptam locum habeat in donatione remuneratoria?

Respondeo, a negativè, quia hæc, ut toties dictum est, non est pura donatio, de qua loquitur dicta L. si unquam.

7. An, quando proles præcogitata fuit, & nihilominus donatio fuit facta, ea sit revocanda?

Respondeo. Aliique b putant non esse revocandam, quia favor, (aiunt) hujus Legis factus est Patri, & ideo illum renuntiare poterit. Alii censent esse revocandam, quia, contra, putant, favorem hujus Legis factum esse filiis.

8. An reviviscat donatio, si filius de novo susceptus moriatur?

Respondeo, reviviscere, saltem com-

muniter, docet Delugo, d quia intentio d Delugo donatoris, semper præsumitur esse, ut d. 23. de donatio constet, si filiis, vel nepotibus Iust. à nu. non præjudicet. Non reviviscere tenet 180. Dicastillus, e quia donatio, inquit, semel e Dicast. extincta per susceptum filium, non potest iterum vivere sine novo consensu nam l.c. donatoris. r. 61. ci-

9. Nota denique donatarium, super-venientibus donatori filiis, teneri in conscientia restituere res donatas, si à donatore etiam extra Judicium ex repetantur, quia hæc non est pœna, ut erat illa ob ingratitudinem, sed est dispositio Juris irritans omnino donationem. Si tamen donator non petat, cum possit, poterunt res donatæ retineri ex eo capite, quod tunc donator præsumitur condonare, ut modo in simili diximus, f & docet etiam Lessius. g

10. Excipe semper ex regulis universalibus Restitutionis, nisi bona fide donatarius res acceperit, bonaque item fide non factus locupletior, consumplerit, ut notat rectè Delugo h.

Dubium indicens. An Testamentum, & Legata intelligantur revocata ob susceptam, vel de novo cognitam prolem?

11. Eo ipso revocatum intelligi Testamentum, quoad institutionem hæredis, certum est. Sed quid, quoad legata?

Respondeo Idem dicendum. ut docet, tanquam probabilius, Sanchez, i & meritò, nam, cum legata sint veluti donationes quædam, ratio, quæ probat, superveniente filio, rescindi donationem, urget, & in Legatis. Est autem in Legatis illa exceptio, ut ea legata sustinenda sint, quæ verosimiliter (id, quod ex conjecturis est colligendum) ipse Pater adhuc fecisset, natis, vel cognitis de novo filiis, Ita idem Sanc. cum pluribus, quibus adde Mol. k

12. Si supervivat Pater post natos, vel cognitos filios, & tamen Testamentum nequaquam revocet, putant aliqui, non intelligi revocatum, quia, si potuit (aiunt) & no-

tantem
Hurt. &
Rebell.
f Supra c.
4. §. 3. n. 1.
g Less. l. 2.
c. 18. du.
14. n. 100
h Delugo
d. 24. de
Iust. nu.
218.
i Sanc. l. 4.
consil. c. 1.
d. 25. n. 4.
k Mol. d.
175. 8. In-
telligendū
Præterea.



& noluit, signum dat, volendi in eo perseverare. Alii tamen cum eodem Sanchez, & inquirunt, intelligi revocatum. Sed melius distinguendum cum Delugo: b Si enim adsunt conjecturæ, non revocatum expressè fuisse à Patre Testamentum, quia expectabat fortè tempus aptius revocandi, sed repente mortuus est, unque revocatum intelligitur. Si vero adsint conjecturæ prædictæ perseverantiæ, non erit revocatum.

13. Denique, si, vivente adhuc Patre, qui jam suum condiderat Testamentum, nascatur illi filius c & statim moriatur, convalescat Patris Testamentum, etiam si in illo fuisset institutus hæres quicumque extraneus, nam in Jure, quod à principio validum fuit, facilius recuperat suas vires, quam, quod fuerat invalidum de novo eas acquirit.

§. III.

Revocatio Donationis
inofficiosa.

1. **Q**uoties fit donatio (& quidem notabilis quantitatis, ut supra monui in simili, ab aliquo, qui dum donat, habet filios) nam in præcedente paragrafo locuti sumus de non habente filios, dum donat, sed habente postea) toties illa donatio, si demat de legitima filii debita, erit, & appellabitur inofficiosa, id est, contra officium pietatis Patris, vel Matris debitum filiis, rescindique omnino debet, etiamsi sit juramento firmata, quia juramentum non potest obligare aliquem in præjudicium aliorum, ut hic esset in præjudicium legitimæ filiorum.

2. Adverte autem, ejusmodi rescissionem peti non posse à filio, nisi defuncto Patre, quia legitima ei non debetur, nisi post Patris mortem.

Ex hac certa doctrina, quatuor dubitationes emergunt.

Donatio inofficiosa totane, an pars sit invalida?

3. Prima. An donatio inofficiosa facta extraneo sit invalida in totum, an solum in parte, quatenus scilicet officii legitima filiorum?

Respondeo. Si ea donatio non fuit facta animo fraudandi legitimam eorum, quibus debetur, solum invalidatur, seu revocatur, quoad partem, in quantum scilicet possit remanere dicta legitima. Erputo ad hanc revocationem (sed, ut dixi, post mortem Patris) non esse opus sententia Judicis, quia legitima semper est, post Patris mortem, debita filiis.

4. At, si ea donatio facta fuit animo fraudandi legitimam iis, quibus debetur, quod Jurisperiti dicunt, donationem esse inofficiosam re, & consilio: Aliqui apud Molinam negant, revocandam esse in totum, aliqui affirmant, at ipse Molina tandem concludit favendum esse Possessori.

Addit Delugo non esse fundamentum, cur debeat revocari in totum.

5. Ego dico Primò, certum mihi esse, revocandam quoad partem correspondentem legitimæ, & quoad partem eandem esse invalidam, & posse filium ante omnem sententiam sibi reperere, & obligari Donarium restituere modò supra dicto in §. præcedent.

6. Dico Secundò. Si fortè judicet quis revocandam esse in totum, certum mihi esse, id non posse fieri, nisi per sententiam Judicis. Ratio est, quia hæc esset pœna illius animi defraudandi legitimam. At pœnam temporalem subire, nemo cogitur ante sententiam.

7. Objicis: Pater dum vivit, sine injuria (esto aliquando cum peccato, quando v. gr. est contra Charitatem filii debitam) potest omnia bona sua alienare in extraneos, etiamsi legitima pro filiis nulla sit remansura, nam, dum ipse Pater vivit, est Dominus rerum suarum, & legitima non debetur filiis, vel ascendentibus, nisi post Patris mortem; Ergo Donata-

a Sanz. l. c.
nu. 10.
b Delugo
d. 24. de
Iust. n. 53.

c L. Post-
bimus
iustio ff. de
injuria
rupta.

natarius non obligabitur in conscientia ante sententiam, tradere legitimam prædictis filiis Defuncti, nec Filii possunt repetere ante eandem sententiam, quia ea bona non accepit Donatarius à Patre contra Justitiam.

Respondeo, Urget objectio, sed tamen dico, Esto, sit valida illa donatio, vivente Patre, at hoc mortuo, cum ea remaneat, seu evadat inofficiosa, posse filium legitimam, seu certè sua congrua alimenta ab illa donatione sibi repetere, ac debere Donatarium reddere ante omnem sententiam, quia pars illa Donationis correspondens legitimæ post mortem Patris, non est Donatarii, sed filiorum. Cujus rei ulterior ratio est similis illi rationi, quæ dicta est §. præced. num. 2. Nam, sicuti omnis donatio imbibit conditionem, si filius mihi non nascetur, ita imbibit conditionem. Si filio meo post meam mortem sua legitima, seu saltem sua alimentaria non desuerint.

Donatio inofficiosa respectu Ascendentium.

9. Secunda dubitatio. An idem sit respectu Ascendentium? Si scilicet filius descendens carens, ita donet extraneo, ut non remanet pro Patre, vel Avo sua legitima, quæ certè ipsis debetur, moriente dicto filio, validè donet?

Respondeo, idem esse dicendum, invalidamque esse Donationem, eo prorsus modo, quo supra de Patris Donatione respectu legitimæ filiorum. Ita Donatores omnes. *a* Et ratio nimis est in promptu, quia nimirum æquè illi debetur legitima, &c.

Donatio facta Ascendentibus, An revocanda sit, si deinde nascatur Donatori Filius?

Tertia. Titius nullus habens filios, suo Patri, vel suo Avo Donationem suorum bonorum legitimè fecit: inde ad aliquot annos nati sunt filii ipsi Titio. Quæritur, an, & quatenus hæc donatio valida sit, vel invalida?

Respondeo, Esse invalidam, idque propter rationem universaliter dictam, quia ob susceptam prolem annullatur donatio.

Urges. Estne invalida quoad legitimam tantum debitam filio jam nato, an secundum totum?

Respondeo, esse probabilius, quod sit invalida quoad totum, & consequenter, quod Ascendentes post mortem Donatoris debeant omnia bona donata restituere ante omnem sententiam filio huic nato. Ratio est, quia secundum ordinem naturalem facultates Patris descendens debentur, & solum in defectu Descendentium debentur Ascendentibus.

Objicis. Diximus modo, donationem factam Ecclesiæ, si postea nascatur Donatori filius, non revocari, nisi quoad nati filii legitimam, ergo pari ratione donatio facta Ascendentibus; si postea Donatori filius nascatur, non revocari debet, nisi quoad dicti filii legitimam.

Respondeo, Negando consequentiam, nam præsto est disparitas, si quidem illa est donatio facta in bonum animæ, quæ, salva legitima, sustineri censenda est à Donatore: At hæc facta Ascendentibus nulla ratione censetur à Donatore sustineri, cum (sicuti modò diximus) Ordo naturalis requirat, ut facultates Patris habeant filii, seu Descendentes, quando hi adsunt, non verò Ascendentes. *Lege Molin. d. 282. V. Dubium ulterius est.*

Donatio inofficiosa facta uni ex filiis.

Quarta dubitatio. Si Pater det uni ex filiis excessivè, cum præjudicio legitimæ aliorum filiorum, ea donatio estne inofficiosa?

Respondeo, esse inofficiosam, & revocandam, immò invalidam, atque afferre eandem obligationem restitutionis dictam numero quinto secundum illum excessum tamen, qui præjudicat dictæ legitimæ. Id satis patet ex dictis, quia sua portio legitima semper æquè filiis debetur post mortem Patris.

§§§ 3

Adde,

a *Cutelli*
T. 2. de Do-
nat. spec. 2
& spec. 3.

Adde, id locum etiam habere in eo ca-
su, a quo Pater causa dotis donationem
omnium honorum, vel excessivam dede-
rit uni ex filiis: erit enim etiam hæc do-
natio inofficiosa, si non remanet legiti-
ma pro aliis filiis, cum nulla causa possit
dari, quæ legitimæ favorem superet.

Illud permaximè hic est advertendum,
in quo maximè labi proclive est ei, qui
perfunctoriè quæstiones evolvit. Si enim
extraneus habuit à Titio v. gr. donatio-
nem excessivam, quam ipse extraneus
bona fide accepit, bona fide consump-
sit, nec in ullo factus est locupletior, ad
nihil in conscientia obligabitur, sive Ti-
tio deinde nascatur filius, sive, si Titius,
tunc, quando donavit, filios fortè habue-
rit; ac nihil, inquam, obligabitur, ne ad
legitimam quidem dictorum filiorum.
Ratio est, quia sub prædictis circum-
stantiis ex nulla radice restitutionis ur-
getur ejusmodi extraneus, ut ex regu-
lis universalibus de Restitutione con-
stat.

At verò Filius, qui recepit à Patre vi-
vente bona, quæ, juxta alibi dicta, præ-
sumuntur pertinere ad legitimam suam,
recepit, inquam, cum præjudicio alio-
rum filiorum, debet etiam in consci-
entia computare id, quod accepit in
suam legitimam, quamvis bona fide ac-
ceperit, bonaque fide consumperit, nec
in ullo factus sit ditior. Ratio est, quia,
quando Pater illi donavit, jam extinxit
obligationem donandi ipsi legitimam,
& jam ipse filius suam eandem legiti-
mam habuit. Ergo, quando illam con-
consumpsit, suam legitimam consump-
sit. Ergo eandem, mortuo Patre exigere
non potest, duplicatam enim haberet,
quod esset in fratrum suorum præjudici-
um.

Aliud esset, si filius bona fide occultè
quid acciperet à Patre, & bona item fide
consumeret, nec inde fieret in aliquo di-
tior; tunc enim illud non obligaretur
conferre in suam legitimam (quod certè
obligatur, si mala fide) quia, dum Pater
nihil ipsi dedit, non extinxit Jus legiti-
mæ ipsi filio debitæ, quare poterit, mor-
tuo Patre, illam exigere. Neque dicas,

hunc filium debere Patri id, quod clam
ab ipso accepit, consumpsitque unde de-
bere ipsum compensare hoc debitum
cum sua legitima post mortem Patris.
Ne id dicas, inquam, nam filius propter
bonam fidem jam dictam, & quia res ac-
cepta non extat, & in nihilo ipse factus
est ditior, nullum debitum habet, quod
debeat compensare Patri.

CAPUT VII.

Quæstiones nonnullæ de Ma-
teria Donationis.
Remissivè?

1. **A**N Donatio possit acceptari ab
absente? Dixi supra. c
2. An post mortem Dona-
toris? Ibidem. d
3. An Donatio inter vivos facta Cap-
pucinis, Minoribus, & Societati JESU
valeat, & quatenus? vide apud Sanchez,
& aliosque.
4. An Maritus confitens, se recepisse
hanc, vel illam quantitatem ab uxore
pro Dote, censetur illam donare. Vide
apud Rodriq. & aliosque.
5. An Donatarius, vel Legatarius ob-
ligetur implere Donatoris, vel Testato-
ris, sive Vota, sive Debita ex Justitia.
Vide apud Dianam. g
6. Donatio liberalis, ut etiam Testa-
mentum facta metu, nimia reverentia,
vel importunitate per aliquos irrita sunt,
per aliquos irritanda, sicuti irritandi ve-
niunt contractus onerosi. Utramque sen-
tentiam judicant aliqui h probabilem.
Verum ego de hac re dixi in libro Decal.
ubi adverti, quid intelligendum sit no-
mine nimia reverentia, & importunita-
tis. Vide etiam, quæ summam dixi su-
prà, h cum de Promissione.
7. Donatio nunc facta Ecclesiæ con-
stituendæ, seu Collegio olim fundando,
valet, revocarique non potest. Quamvis
enim nullus nunc adesset, qui acceptare
legitimè posset (nam posset fortasse præ-
latus) tamen ex voluntate Donantis cen-
setur mis. c. 4. d.

b *Delugo*
d. 24. de
Inst. n. 218
& 219.